

Sivistystyön Vapaus ja Vastuu -yhteistyöohjelma

Toimintakertomus 2021

Sivistystyön Vapaus ja Vastuu eli SVV on vuonna 2011 käynnistetty vapaan sivistystyön yhteistyöohjelma. Sen tavoitteena on alan tutkimuksen ja yliopistoyhteistyön sekä toimijoiden vuorovaikutuksen vahvistaminen. Ohjelmasta vastaavat Vapaa Sivistystyö ry (VST), Tampereen ja Itä-Suomen yliopistot sekä Åbo Akademi.

Vaikuttamistoiminnassa tavoitteena on, että

- vapaata sivistystyötä koskeva tutkimustieto on helposti saatavilla ja sitä voidaan hyödyntää alan edunvalvonnassa ja kehittämisessä.
- opetushallinto ja vapaan sivistystyön päätöksentekijät saavat säännöllisesti tiedon alan tuoreesta tutkimuksesta.
- vapaan sivistystyön tutkimuksen yhteiskunnallinen vaikuttavuus ja näkyvyys lisääntyvät.
- vapaata sivistystyötä koskeva tutkimustietoon perustuva päätöksenteko vahvistuu.

Toimintavuoden 2021 teemana on ollut sivistysulostulo ja SVV:n kymmenvuotisjuhlavuosi. Ulostulon alateemoiksi valikoitui kestävä kehitys, ekososiaalinen sivistys sekä uusi työelämänarratiivi.

Vuonna 2021 SVV-yhteistyöohjelman jäseniä olivat: Björn Wallén (VST), Satu Heimo (SVV), Hanna Toiviainen (TAU), Jyri Manninen (UEF), Petri Salo (ÅA), Anja Heikkinen (TAU), Sini Teräsahde (TAU), Annika Pastuhov (LiU, ÅA) ja Jenni Pätäri (TAU). Yhteistyöryhmä kokoontui vuoden aikana yhteensä kuusi kertaa. Lisäksi yhteyttä pidettiin sähköpostilla.

Sivistystori-blogi

Tammikuussa 2021 aloitettiin Sivistystori-blogi, jonka tavoitteena on ollut moniäänisesti tuoda esille vapaan sivistystyön tutkijoiden ja toimintakentän ajatuksia. Tekstien pohjalla käytetään tutkimustuloksia, mutta kirjoittajat itse tuovat tutkimustulosten merkityksen nykyhetkeen ja omaan arkeensa. Vuoden aikana julkaistiin 25 blogitekstiä, jotka olivat pääosin suomen-, mutta myös ruotsin- ja englanninkielisiä. Blogiteksteistä käytiin keskustelua sosiaalisessa mediassa, Facebookissa ja Twitterissä. Blogitekstit vilkastuttivat keskustelua sivistyksestä ja olivat aktiivinen osa SVV:n sivistysulostuloa.

Alkuvuodesta 2021 aloitettiin yhteistyö EPAL:n kanssa ja tämän pohjalta Sivistystori-blogitekstejä käännettiin yhteensä 5 (tarkista!) muille kielille. Nämä tekstit löytyvät EPAL:n sivuilta. Esimerkiksi professori Jyri Mannisen jatkuvaa oppimista käsittelevä blogiteksti käännettiin englanniksi, ruotsiksi, saksaksi, espanjaksi ja ranskaksi. EPAL toteutti SVV-yhteistyöohjelmasta juhla-artikkelin, johon oli haastateltu kolmea entistä ja nykyistä SVV:n yhteistyöryhmän jäsentä.

Koonti Sivistystorin blogiteksteistä:

[Sivistystori-blogi – Sivistystyön Vapaus ja Vastuu](#)

Sivistystyö planetaaristen kriisien ajassa -juhlaulkaisu

Kevään aikana valmisteltiin Sivistystyö planetaaristen kriisien ajassa -juhlaulkaisua yhdessä Aikuiskasvatus-tiedelehden kanssa. Juhlaulkaisu ilmestyi tuhtina tietopakettina kesäkuussa 2021.

”Aikuisten oppiminen ja sivistystyöhön osallistuminen voivat liittää pienet teot isoihin ratkaisupyrkimyksiin, avata näkökulmia elonyhteisöjen välisten suhteiden pohdintaan ja tarjota vaikuttamismahdollisuuksia”, totesivat teeman sisältötoimittajat Satu Heimo, Annika Pastuhov, Hanna Toiviainen ja Björn Wallén.

Tiedeartikkeleissa Jani Pulkki määritteli ekososiaalista hyve-etiikkaa, Erja Laakkonen perehtyi kohtuullisuusliikkeeseen pohjoiskarjalaisen Kohtuus vaarassa -ryhmän kannalta ja Minna Santaoja tutki monilajisen yhteiselon tunnustelua näkökulmanaan ampieisten valepesien virkkaus. **Näkökulmissa tutkimukseen** Jyri Manninen ja Riina Nokelainen tarkastelivat ekososiaalista sivistystä kirjallisuuden valossa. Kristiina Hannukainen ja Marion Fields selvittivät, miten järjestökoulutus tukee kestävän elämäntavan tavoittelua. **Näkökulmissa käytäntöön** Jenni Mikkonen ja Teija Skyttä kertoivat, millaisia osaamistarpeita koronapandemia herätti matkailualalla ja miten niihin vastattiin. Minna Käyrä ja Angelina Korsunova tarkastelivat vastuullisuusasiantuntijoita aikuiskouluttajan roolissa.

Juhlavuoden **katsauksessa** Anja Heikkinen ja Jenni Pätäri vastasivat kansalaistieteen kutsuun. Tarja Lang pohti kommentissaan kansalaistieteen mahdollisuuksia tukea aikuiskasvatustieteen tutkimusta. **Klassikon paluu** -esseessä Serja Turunen kertoi ranskalaisesta fenomenologista Maurice Merleau-Pontysta innoittajanaan.

Elokuussa järjestettiin Sivistystyö planetaaristen kriisien ajassa -juhlaulkaisun julkistamistilaisuus etäyhteyksin yhteistyössä KVS:n ja Aikuiskasvatus-tiedelehden kanssa. Mukaan oli ilmoittautunut noin 70 henkilöä. Tapahtumassa oli tutkijoiden puheenvuoroja, paneelikeskustelu ja osallistujien pienryhmäkeskusteluja. Tilaisuus oli onnistunut. Tilaisuuden ohjelma:

- Avaussanat: koordinaattori, teemanumeron sisältötoimittaja Satu Heimo, Sivistystyön Vapaus ja Vastuu -ohjelma
- Tutkijoiden puheenvuorot ja keskustelua: professori emerita Anja Heikkinen ja tutkija Jenni Pätäri Tampereen yliopistosta, asiantuntija Marion Fields OK-Siviksestä ja apurahatutkija Johanna Kallio Tampereen yliopistosta
- Paneeli: ”Millaisissa kohtaamisissa ja tehtävissä aikuiskasvatuksen uusi sivistystehtävä toteutuu?” Keskustelijoina tutkijat Minna Santaoja ja Erja Laakkonen. Keskustelua moderoi toimituskuntalainen Severi Hämäri.
- Keskustelu: ”Aikuiskasvatuksen tulevaisuuden tehtävät”. Keskustelua fasilitoi päätoimittaja, professori Ulpukka Isopahkala-Bouret.
- Päätössanat: professori, toimituskuntalainen Arto O. Salonen

[Vol 41 Nro 2 \(2021\): Aikuiskasvatus 2/2021: sivistystyö planetaaristen kriisien ajassa | Aikuiskasvatus \(journal.fi\)](#)

[”Sivistystyö planetaaristen kriisien ajassa” – Aikuiskasvatuksen teemanumeron julkistaminen - Kansanvalistusseura](#)

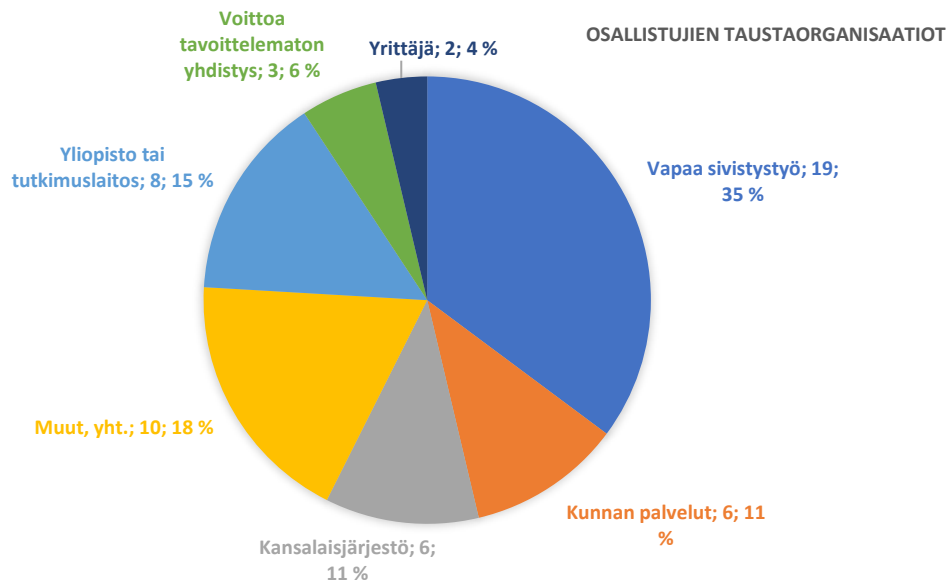
KOSI-hanke

Keväällä aloitettiin yhteistyö viiden eri paikkakunnan kanssa KOSI-hankkeen tiimoilta. Koronatilanteen vuoksi keväällä järjestettiin vain yksi työpaja (Maarianhamina, toukokuu) ja sekä etäyhteyksin. Syksyn aikana järjestettiin loput neljä työpajaa (Orivesi, Ilmajoki, Kainuu, Kokkola), ja näistä vain yksi oli hybridiseminaari ja muut toteutuivat paikan päällä. Paitsi paikallisia, työpajojen teemat olivat myös valtakunnallisesti ja planetaarisesti puhuttavia (maahanmuutto, kansalaisyhteiskunta ja demokratia, väestösuhteet ja väestönkehitys, metsäkeskustelut sekä työn murros ja monimuotoinen työelämä).

Työpajojen lisäksi paikalliset suunnitteluryhmät tapasivat toisiaan pääosin etäyhteyksin n. kerran kuussa ennen työpajaa ja työpajan jälkeen niiden onnistumista vielä arvioitiin yhdessä.

KOSI-hanke pohjautui konsensuskonferenssimenettelyyn ja sen tavoitteena oli rakentaa sivistyksen tulevaisuuden tiekarttaa. Hanke kietoutui oikeudenmukaisuuden, planetaaristen kriisien ja tutkitun tiedon ympärille. Työpajaa ennen osallistujille lähetettiin tutkimustietoon perustuvaa ennakkomateriaalia ja työpajoissa kuultiin eri tutkijoiden ja asiantuntijoiden sekä paikallisten (kokemus)asiantuntijoiden puheenvuoroja aiheesta. Työpajassa rakennettiin pienryhmissä yhteistä näkemystä teemasta, minkä jälkeen ajatuksia koottiin lopuksi yhteen suosituksiksi. Hanke oli Alfred Kordelinin säätiön rahoittama (30 000 euroa) ja yhden vuoden mittainen.

Työpajoihin oli ilmoittautunut mukaan noin 160 ihmistä. Heistä 54 vastasi loppukyselyyn, jossa heitä pyydettiin arvioimaan työpajan onnistumista. Palaute oli positiivista, mm. 89 prosenttia osallistuisi uudestaan KOSI-työpajaan, jos sellainen järjestettäisiin. Työpajojen nähtiin nostavan esille tärkeitä keskusteluaiheita ja kohtaaminen eri taustoista tulevien ihmisten kesken oli merkityksellistä monille. Osallistujat toivoivat, että työpajoissa olisi ollut vielä enemmän aikaa keskustella ja vetää yhteen pienryhmien keskusteluja ja suosituksia. Kuviossa näkyvät kyselyyn vastanneiden osallistujien taustaorganisaatiot.

Työpajasta sanottua:

- *Ekologinen jälleenrakennus ja kestävä sivistys ovat keskeisiä vapaan sivistystyön teemoja nyt ja lähivuosina.*
- *Erilaisten toimijoiden tietoisuus toisistaan ja yhteistyön merkityksellisyydestä oli rohkaiseva myös tulevaisuutta koskevan keskustelun kannalta. Ruohonjuuritason kansalaisaktiivisuus ja itsesivistyksellinen toiminta vaikuttaa olevan voimissaan.*
- *Tulevaisuuden sivistyksessä meidän pitäisi päästä puhumaan asioista asioina, ei roolien, statusten tai sukupuolten odotusten mukaan.*
- *Työtä kansalaisten sielun sivistykseen on vielä paljon.*
- *Vaikka työpaja toi esiin paljon huolia liittyen sivistystyöhön, ei jäänyt epäselväksi, että sivistystyölle on tulevaisuudessa yhä iso merkitys esimerkiksi yhteisöllisyyden tunteen rakentamisessa yhteiskunnassa.*

Työpajojen suosituksia on viety eteenpäin mm. seuraavasti: kuntalaisaloite kansalaistoiminnan edistämisestä, Erätauko-keskustelun järjestäminen samasta teemasta, kunnan hallituksen keskustelut samasta teemasta, käsittely paikallisessa vst-neuvottelukunnassa ja -verkostossa.

Työpajojen jälkeen KOSI-hanketta on pidetty esillä mm. Netinsearch international-verkoston vuotuisessa konferenssissa joulukuussa 2021 Bangladesh Academy of Rural Development-yliopistossa, jossa kerrottiin Oriveden työpajan havainnoista ja kokemuksista.

Lisätietoa hankkeesta ja työpajoista:

[KOSI-hanke – Sivistystyön Vapaus ja Vastuu](#)

- [Mariehamn – Sivistystyön Vapaus ja Vastuu](#)
- [Orivesi – Sivistystyön Vapaus ja Vastuu](#)
- [Ilmajoki – Sivistystyön Vapaus ja Vastuu](#)
- [Kainuu, Mieslahti/Paltamo – Sivistystyön Vapaus ja Vastuu](#)
- [Kokkola – Sivistystyön Vapaus ja Vastuu](#)

Yhteistyöverkostot

SVV tapasi SKOL:n edustajia ja opiskelijayhteistyön suunnittelu aloitettiin.

Syksyllä 2021 SVV-koordinaattori tapasi yhdessä VST ry:n puheenjohtajan kanssa Fingoa. Yhteistyön tarkoituksena oli suunnitella konsensuskonferenssi-työmenetelmään pohjautuvaa työpajaa keväälle 2022.

Syyskuussa 2021 aloitettiin myös yhteistyö Aikuiskasvatuksen tutkimuspäivien (2/2022, Tampere) tiimoilta. Tavoitteena oli järjestää tutkimuspäiville esiseminaari ja teemaryhmä, jonka aiheena on sivistyskeskustelu.

Pohjoismaista yhteistyötä on ylläpidetty SVV:n yhteistyöryhmän jäsenten yhteyksien avulla ja Sivistystori-blogijulkaisun kautta.

Yhteistyötä edistettiin myös Sitran Sivistys+ -hankkeen (mm. Sivistystori-blogissa), EAEA:n ja KVS:n (Sivistystila, Bildung-hanke) kanssa.

Muuta

Elokuussa 2021 järjestettiin Vapaan sivistystyön päivät etäyhteyksin Oulussa. Päivät olivat lyhentyneet yhden päivän mittaisiksi. SVV osallistui päivään ohjausryhmän puheenjohtajan kautta.

Syyskuussa järjestettiin SVV-yhteistyöryhmän ja VST ry:n hallituksen yhteinen iltapäivä, jossa keskusteltiin (etäyhteyksin) vapaan sivistystyön tutkimuksesta ja tutkimuksen tulevaisuudesta.

Ohjausryhmän puheenjohtaja Björn Wallén julkaisi teoksensa *Syväsisivistys* (Vapaa Sivistystyö ry, 2021), joka visioi sivistystyön haasteita ja mahdollisuuksia planetaaristen kriisien aikakaudella. Teoksessa peilattiin myös vapaan sivistystyön tulevaisuutta ja suuntaa Meta-sivistys-teoksen pohjalta.

Lisäksi SVV-yhteistyöohjelman kotisivuille koostettiin yleistajuistettuja ja tiiviitä kuvauksia valmistuneista pro gradu -tutkielmista ja väitöskirjoista. Viestintää toteutettiin kotisivujen lisäksi sosiaalisessa mediassa kuten Facebookissa ja Twitterissä sekä uutiskirjein (listalla n. 130 sähköpostiosoitetta).

Lisätietoa SVV-yhteistyöohjelmasta:

[Sivistystyön Vapaus ja Vastuu – Freedom and Responsibility of Liberal Adult Education](#)